

# DET GODE BØRNELIV

TIL LDD'S SELVEJENDE OG PRIVATE DAGTILBUD, BESTYRELSE, FORÆLDRE SAMT ANDRE MED INTERESSE FOR DET GODE BØRNELIV NR. 2 · ÅRGANG 6 · SEPTEMBER 2024

**Kvalitet i tilsynet  
i dagtilbud**

**National  
kvalitetsundersøgelse**

**Betydningsfulde  
faktorer for kvalitet i  
daginstitutioner**

**Tema:**  
KVALITET I  
DAGTILBUD

## Kvalitetsligningen

FAG-OG MEDLEMSBLAD FRA LDD



LANDSORGANISATIONEN  
DANSKE DAGINSTITUTIONER

- Side 3 **Leder**  
**Svaret er høj kvalitet – men hvad er spørgsmålet?**  
 Palle Woss, Direktør, LDD
- Side 4 **Kvalitetsligningen**  
 Dorte Filtenborg, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD
- Side 6 **National kvalitetsundersøgelse – Resultater af kvalitetsundersøgelse af daginstitutioner fra 0-2 år peger på potentialer for udvikling**  
 Line Buer Bjerre, Chefkonsulent, EVA
- Side 10 **Kvalitet i dagtilbud – vi kan lære af de andre nordiske lande**  
 Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM
- Side 12 **Betydningsfulde faktorer for kvalitet i daginstitutioner**  
 Lena Lindbjerg Sperling, Programleder, Tænk tanken DEA  
 Signe Falkencrone, Seniorøkonom, Tænk tanken DEA
- Side 15 **LDD NYT**  
 – LDD's direktør har 30 års jubilæum  
 – Varsling om mulige store ændringer på dagtilbudsområdet
- Side 16 **Lav pædagogisk kvalitet kan der gøres noget ved**  
 Suzanne Krogh og Søren Smidt, Konsulenter, Life-lab
- Side 19 **Går det i sidste ende udover mit barn? – Fokus på dagtilbuddets samarbejde med forældrene om at skabe kvalitet for børnene**  
 Siff Ryttergaard, Leder af Forældrerådgivningen, FOLA
- Side 22 **Hvordan kan den frivillige bestyrelse understøtte kvaliteten i dagtilbuddet?**  
 Kirsten Birk Lassen, Stifter af og Konsulent i Følgeskabet samt Direktør i Foreningen De Danske Børneinstitutioner
- Side 26 **KVALid – kvalitet i tilsynet i dagtilbud**  
 Torben Næsby, ph.d., Seniorforsker, UCN Pædagogik  
 Heidi Trude Holm, Lektor, Uddannelseskonsulent, UCN, Act2Learn
- Side 28 **Pædagogisk kvalitet på skuldrene af Jens Sigsgaard**  
 Interview med Claus Henriksen, Cand. Pæd., Lektor m.m.
- Side 31 **Opbygning af et nyt dagtilbud med kvalitet som ledestjerne**  
 Nana Nyhuus, Faglig Konsulent, LDD, og Anders Jerger, Leder af Børnehuset Sjællandsbroen
- Side 34 **LDD Lederkonference 2024**
- Side 35 **Næste nummer af DET GODE BØRNELIV**  
 Børnesagen
- Side 36 Det ved vi om **”Kvalitet i dagtilbud”**

**Tema:**  
**KVALITET I**  
**DAGTILBUD**



# Svaret er høj kvalitet – men hvad er spørgsmålet?

**K**valitet og dagtilbud har igennem en årrække været to ord, der har indgået i den samme sætning, når samtalen fx har handlet om den styrkede pædagogiske læreplan, evalueringskultur, tilsynskoncepter, børnenes leg og læring samt etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Også samtalen om den vigtige faglige ledelsesopgave indeholder de to ord.

En særlig betoning har dog været på førstnævnte ord – nemlig kvalitet.

Her har perspektivet fra både national og kommunal side, når vi taler om ambitionen til det lokale dagtilbud, været at der skal sikres pædagogiske læringsmiljøer omkring børnene med en så høj kvalitet, som muligt. Ambitionen og målet handler ikke kun om at sikre kvalitet – det skal være en høj én af slagsen.

Men, hvis svaret er høj kvalitet både til, i og omkring dagtilbuddets drift og virke, hvad er så spørgsmålet? Hvad skal der til for at sikre høj kvalitet? Hvem skal bidrage med hvad for, at vi kan tale om høj kvalitet? Og skåret ind til benet – hvad er kvalitet egentlig i sammenhæng med dagtilbud?

Dette har vi valgt at sætte fokus på i dette nummer af DET GODE BØRNELIV, hvor temaet er ”Kvalitet i dagtilbud”. Vi kan endnu engang byde på en bred palette af perspektiver, der på hver sin vis ser på kvalitetsbegrebet.

Forskning, viden, redskaber, undersøgelser og ikke mindst pædagogisk praksis, der alt sammen stiller skarpt på kvalitet, præsenterer vi for læserne via artikler og interviews med anerkendte og velfunderede bidragsydere, der folder deres respektive viden og indsigter ud.

Rigtig god og inspirerende læselyst!



Palle Woss  
Direktør i Landsorganisationen  
Danske Daginstitutioner

## Kolofon



LANDSORGANISATIONEN  
DANSKE DAGINSTITUTIONER

### Udgiver

LDD – Landsorganisationen  
Danske Daginstitutioner  
Hejrevang 21 D, 3450 Allerød  
(hovedkontor)  
Rolundvej 23, I, 5260 Odense  
Telefon: 32953230  
Mail: LDD@LDD.DK  
Oplag: 2000  
ISSN 2794-2589

### Redaktion

• Ansvarshavende:  
**Palle Woss**, Direktør, LDD  
• Redaktør og hovedskribent:  
**Dorthe Filtenborg**, Pædagogisk  
Udviklingskonsulent, LDD



### Grafisk produktion

• Design og Layout: Permild & Ko  
• Tryk: Grafisk Rådgivning ApS

### Fotos:

• Adobe Stock

Udkommer marts og september



Jo mere kvalificeret samspillet er mellem de strukturelle parametre og proceselementerne, jo højere er kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø

# Kvalitetsligningen

En central opgave for dagtilbuddet er at etablere pædagogiske læringsmiljøer omkring børnene med så høj kvalitet, som muligt. Dette sker ved, at det kvalificerede samspil mellem de strukturelle parametre og proceselementerne, der konkret er i og på spil i læringsmiljøet, bliver så kvalificerede, som muligt.



Af **Dorthe Filtenborg**, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD



**M**an kan sige, at jo mere kvalificeret samspillet er mellem de strukturelle parametre og proceselementerne, jo højere er kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø. Og omvendt – jo mindre kvalificeret samspillet er mellem de strukturelle parametre og proceselementerne, jo lavere og dårligere er kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø.

Vi kan her opstille en kvalitetsligning, der går ud på, at:

**Strukturelle parametre +  
proceselementer i et kvalificeret  
samspil = pædagogisk  
læringsmiljø med høj kvalitet**

Lad os se på, hvad der i dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø kan ligge indenfor de to dele i kvalitetsligningen:

## De strukturelle parametre handler fx om:

### • Valg og placering af:

Inventar, legetøj  
Redskaber, materialer

### • Normering:

Uddannet personale  
Ikke uddannet personale

### • Drift:

Positiv eller negativ økonomistyring  
Normeringsbalance – personaletimer  
overfor børnetal

### • Fysiske rammer:

Indretning  
Inde- og uderum

### • Det formelle planlægningsrum

Organisering af personalets kvalifikationer  
Brug af personalets kompetencer





**Proceselementerne handler fx om det empatiske og relationelle samspil mellem:**

- Det pædagogiske personale (indbyrdes)
- Det pædagogiske personale og forældrene (indbyrdes)
- Det pædagogiske personale og børnene (indbyrdes)
- Børnene (indbyrdes)

**Faglig ledelse af kvalitet i det pædagogiske læringsmiljø**

Lederen må i sin faglige ledelse have et skærpet blik på at sikre, at det kvalificerede samspil i det specifikke læringsmiljø opnås i så høj grad, som muligt, da det taler direkte ind i kvaliteten.

Eksempelvis skal lederen fagligt lede henimod et pædagogisk læringsmiljø, der handler om, at valg og placering af redskaber og materialer er alders- og udviklingsrelevant for børnene (strukturelle parametre), hvor det spiller kvali-

ficeret sammen med medarbejdere, der konkret i den pædagogiske i praksis er i stand til at anvende redskaberne og materialerne i et lærings- og udviklingsorienteret, empatisk samt relationelt samspil med og omkring børnene (proceselementer).

Kvalitetsgraden afhænger af, hvor mange – eller hvor få – af de enkelte dele fra henholdsvis de strukturelle parametre og proceselementerne, der indbyrdes er i det kvalificerede samspil i forhold til det konkrete læringsmiljø. Jo flere dele, lederen kan implementere i sin faglige ledelse, jo større er muligheden for, at graden for kvaliteten er stigende. ●

"Læringsmiljøer med høj kvalitet" er skrevet af Dorthe Filtenborg og udgivet på Hans Reitzels forlag.

Bogen guider lederen og det pædagogiske personale til at etablere kvalificerede pædagogiske læringsmiljøer omkring børnene.

# National kvalitetsundersøgelse

Resultater af kvalitetsundersøgelse af daginstitutioner fra 0-2 år peger på potentialer for udvikling

Sidste års nationale kvalitetsundersøgelse af daginstitutioner for 0-2-årige peger på, at vi både nationalt og i de allerfleste daginstitutioner har et stykke arbejde foran os for at sikre, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes, mens de er i daginstitution.



Af **Line Buer Bjerre**, Chefkonsulent, EVA

**V**ictor og Sophia løber grinende frem og tilbage i vuggestuens fællesområde. Victor stopper og kravler op på en skammel. Sophia kigger på Victor og kravler også op. Der er ikke plads på skamlen, og Victor falder af og græder. Heldigvis træder pædagogen Ida til. Hun trøster Victor, får begge børns oplevelser og følelser i situationen italesat. Og hjælper børnene videre i en fælles leg omkring skamlen.

## Daginstitutioner bærer et særligt ansvar for de yngste børns vågne timer

Victor og Sophia tilbringer ligesom de fleste andre danske børn en stor andel af deres vågne

timer i en daginstitution. Det er særligt for Danmark, at de fleste børn går i dagtilbud, og at de starter meget tidligt. Den samfundsmodel medfører et særligt kvalitetsansvar i vores daginstitutioner, for vi ved fra forskning, at de tidlige år i børns liv har stor betydning for deres trivsel og udvikling her og nu – og videre frem. Derfor er det også så vigtigt, at vi for første gang nationalt har un-

dersøgt kvaliteten i daginstitutioner for de 0-2-årige og nu er i gang med en tilsvarende undersøgelse for de 3-5-årige. Og endnu vigtigere er, at vi bruger undersøgelsen til sammen at se på og arbejde med de potentialer, resultaterne peger på i det pædagogiske læringsmiljø, så vi kan udvikle kvaliteten både på kort og lang sigt.

## Stor forskel på kvaliteten – også mellem stuer

Desværre er der mange børn, som ikke møder pædagogiske læringsmiljøer af lige så høj kvalitet, som Victor og Sophia. Helt overordnet viser de nationale resultater, at kvaliteten i danske daginstitutioner for 0-2-årige er svingende, og at kvaliteten i en væsentlig andel af daginstitutionerne bør styrkes.

Forskelle i kvalitet ses også imellem stuer. Børn på to forskellige stuer i samme daginstitution kan trods mange af de samme rammeforhold, fx samme leder og samme børnegrundlag, møde et pædagogisk læringsmiljø af ret forskellig kvalitet. I 3 ud af 10 daginstitutioner er stuerne vurderet i forskellige af de fem kvalitetskategorier, en stue kan vurderes til. Det betyder, at der er stor forskel på, hvordan børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse understøttes – ikke blot i daginstitutionerne, men også på stuerne. Det peger på, at den faglige ledelse helt ud på stuerne er vigtig.

## SÅDAN HAR VI UNDERSØGT KVALITETEN I DAGINSTITUTIONER FOR 0-2 ÅRIGE BØRN

For en repræsentativ stikprøve på 97 kommunale daginstitutioner (170 stuer) i 53 kommuner har vi:

- Observeret en hel dag med redskabet KIDS og set på "relationer", "leg og aktivitet", "fysiske omgivelser".
- Interviewet pædagogisk personale i 10% af institutionerne
- Indsamlet data om rammeforhold fx normering og uddannelse af personalet

LÆS MERE PÅ [EVA.DK/DAGTILBUD](http://EVA.DK/DAGTILBUD)



Grafik: Essensen

Helt overordnet viser de nationale resultater, at kvaliteten i danske daginstitutioner for 0-2-årige er svingende, og at kvaliteten i en væsentlig andel af daginstitutionerne bør styrkes

### Få daginstitutioner kan gøre en positiv forskel for børn i udsatte positioner

Daginstitutioner skal sikre trivsel og udvikling hos alle børn – også børn i udsatte positioner. Resultaterne fra undersøgelsen viser, at godt 1 ud af 10 daginstitutioner (13 %) har god kvalitet. Fra forskningen ved vi, at høj kvalitet i daginstitutionen er en forudsætning for at løfte børn, der fx kommer fra hjem med mere sparsomme omsorgs- og udviklingsmuligheder. Sat i forbindelse med kvalitetskategorierne i denne undersøgelse betyder det desværre også, at 9 ud af 10 daginstitutioner iflg. undersøgelsen har en kvalitet, der er for lav til, at de kan forventes at gøre en kompenserende positiv forskel for børn i udsatte positioner. Der er altså behov for at udvikle og justere de pædagogiske læringsmiljøer i de fleste danske daginstitutioner for at sikre alle børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

### Fem potentialer i at løfte kvaliteten

Undersøgelsen resultater giver indsigter i, hvor der er potentialer for at løfte kvaliteten:

**1. Mere anerkendende relationer.** Relationerne mellem barn og voksen vurderes til at være den del af det pædagogiske læringsmiljø, der er af højest kvalitet sammenlignet med de andre områder, undersøgelsen har fokus på.

Alligevel viser resultaterne, at der er behov for mere anerkendelse i relationerne. Resultaterne viser, at personalet generelt er venlige og imødekommende, men at der flere steder er brug for, at personalet også er anerkendende, dvs. at de er sensitive og responsive over for børnenes følelser og behov i samspillene. Vi ved fra forskning, at det sensitive, empatiske og anerkendende samspil har stor betydning for børns trivsel og udvikling. Det indebærer også at forstå, anerkende og italesætte alle børns perspektiv – som pædagogen Ida fra det indledende eksempel gør, når hun ser og handler på, at Sophia gerne vil lege med Victor på skamlen – ikke skubbe ham ned.

**2. Mere opmærksomhed og støtte til børnenes fællesskaber.** Relationen til de andre børn er betydningsfuld – det gælder også for de yngste børn. Undersøgelsen viser, at en stor andel af stuerne har brug for mere opmærksomhed på børnenes indbyrdes relationer. Et eksempel fra undersøgelsen viser en frokost, hvor personalet har fine interaktioner med børnene parallelt, men slet ikke understøtter børnenes fællesskab omkring måltidet, fx ved at gøre en indsats for, at børnene ser hinanden, hjælper hinanden eller taler sammen. Undersøgelsen peger også på behov for fokus på deltagelsesmuligheder i børnefællesskaberne. I observati-

## Resultater for kvalitet i læringsmiljøet

### Fremragende

0%

### God

13%

### Tilstrækkelig

49%

### Utilstrækkelig

38%

### Ringt

færre end 3 stuer



Grafik: Essensen

## SÅDAN SER NORMERINGEN UD I DAGINSTITUTIONER

Stuerne har i gennemsnit ca. tre 0-2-årige børn pr. pædagogisk personale på observationsdagen.

Der er større forskelle på normeringen for pædagoger på årsniveau:

- Ca. tre 0-2 årige børn pr. personale. Der er kun mindre forskelle i normering mellem daginstitutionerne.
- Syv ud af 10 stuer har over syv 0-2-årige børn pr. uddannet pædagog.
- Én ud af 10 stuer har under fire børn pr. uddannet pædagog.

Undersøgelsen kan hermed ikke vise en direkte sammenhæng mellem normering og kvalitet. Undersøgelsen viser i stedet indikationer på højere kvalitet på stuer, hvor der er en pædagog til stede på hele eller det meste af dagen.



Det er særligt for Danmark, at de fleste børn går i dagtilbud, og at de starter meget tidligt. Den samfundsmodel medfører et særligt kvalitetsansvar i vores daginstitutioner, for vi ved fra forskning, at de tidlige år i børns liv har stor betydning for deres trivsel og udvikling her og nu – og videre frem

onerne ser vi børn, der går rundt uden rigtigt at engagere sig i noget eller nogen og børn, der konsekvent ender i konflikter uden at få ordentligt støtte. De sociale samspil mellem børn er komplekse og kræver støtte og øvelse fra pædagogisk personale.

### 3. Styrkelse af børnenes legemuligheder.

Resultaterne peger for det første på et stort behov for at styrke vilkårene for leg. Der er mange steder få muligheder for længerevarende lege, både fordi legetiden er begrænset, og fordi legen ikke beskyttes, men bliver forstyrret fx fra andre børns lege og fra personalet, der bevæger sig rundt. Der er også brug for at styrke støtten til leg generelt og især ift. at hjælpe børn, der er i periferien og har det svært i legen. Vi ser eksempler på høj kvalitet, hvor

personalet fx spontant sætter en vild piratleg i gang og får mange børn med. Et andet sted har personalet øje for, at en leg er ved at gå i stå og får givet legen nyt liv. Personalet skal selvsagt ikke overtage eller dominere børnenes leg. Det er en balanceakt, der kræver en stor grad af sensitivitet over for børnenes perspektiver, men også mod til at prøve noget af.

### 4. Mere alsidigt tilbud af aktiviteter.

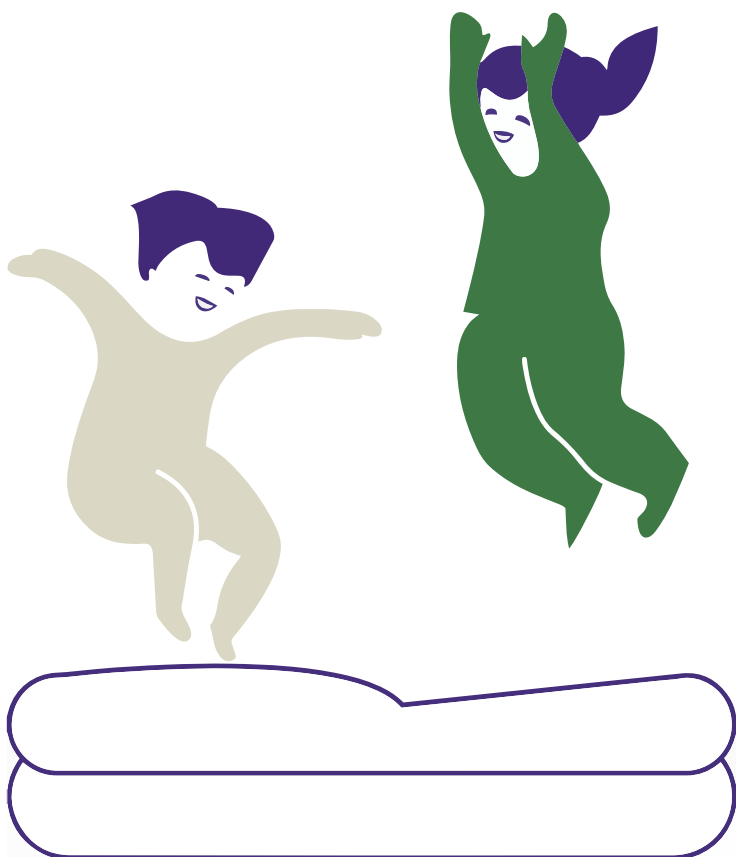
Pædagogiske aktiviteter som fx at læse bøger, lægge puslespil, lege med modellervoks eller plante blomster vurderes i undersøgelsen til at være højere kvalitet end arbejdet med leg. Det skyldes i høj grad kvaliteten af aktiviteterne, fx er de mange steder aldersrelevante og virker meningsfulde for børnene, hvilket er positivt. Der er dog brug for at være opmærksom på kvantiteten. Mange steder ser vi få forskelligartede aktiviteter. Fx ser vi to små aktiviteter over en hel dag – ”højtlesning” om morgenen og ”puste til fjer” om eftermiddagen. Samlet set viser undersøgelsen, at der er meget tid af dagen, hvor mange af de yngste børn vil have gavn af flere tilbud og mere støtte til at engagere og fordybe sig i aktivitet eller leg.

### 5. Fysiske omgivelser, der inviterer til leg og fordybelse.

Rum og materialer er generelt vedligeholdte, men flere steder har børnene ikke nok materialer og legetøj. Det kan være fordi, det helt mangler, fx ser vi én stegepande i et ellers tomt legekøkken. Andre gange er lege-







Grafik: Essensen

tøjet sat væk, fx står togskiner og legemad på en hylde i voksenhøjde. Andre steder gemmer legetøjet sig hulter til bulter i store kasser, hvilket ikke er til at komme til, se eller overskue, når man er 1 eller 2 år gammel. Derudover er der et potentiale i at øge rummenes tydelighed, så der er små steder, som inviterer til leg og læsekrogen samt tydeligt viser, at her kan man trække sig og finde ro og fordybelse. Flere steder ser vi et samlet grupperum uden kroge og væresteder eller en madras på gulvet, der både kan udgøre tumlested og læsekrog. Kvaliteten kan styrkes, hvis rummene i højere grad opfordrer og understøtter børn og personale i at fordele sig, fordybe sig og lege.

Den første nationale undersøgelse viser meget tydeligt, at vores yngste børn har brug for, at vi løfter kvaliteten i de fleste daginstitutioner. Der er håndtag at skruer på nationalt og kommunalt, og så er der håndtag, man kan skruer på som leder og medarbejder i den pædagogiske praksis. Der er god pædagogisk praksis i daginstitutioner, men vi har brug for mere af den. Til gavn for alle børns trivsel og udvikling, og især for børn i udsatte positioner. ●



Der er god pædagogisk praksis i daginstitutioner, men vi har brug for mere af den

## 4

### CENTRALE POINTER

- For få daginstitutioner har i dag en kvalitet, der understøtter alle børns trivsel og udvikling – også børn i udsatte positioner.
- Kvaliteten af **relationer** kan styrkes ved et større fokus på at anerkende relationer samt mere støtte til børnefællesskaber
- Kvaliteten af **lege og aktiviteter** kan styrkes ved at give legen mere tid og plads, og skabe deltagelsesmuligheder i leg ved at støtte, guide og rammesætte lege
- Kvaliteten af **fysiske omgivelser** kan særligt styrkes ved et øget fokus på de indendørs omgivelser. Det indebærer, at indretningen af legeområderne bliver mere tydelig, så der indbydes til forskellige lege

### REFLEKSIONSSPØRGSMÅL I PERSONALEGRUPPEN

Brug spørgsmålene som inspiration til dialog om kvalitet hos jer:

- I hvilket omfang kan vi genkende resultaterne fra vores egen praksis? Hvilke resultater overrasker os mest?
- Hvordan oplever vi kvaliteten i vores institution ift. relationer, leg og aktivitet samt fysiske omgivelser?
- Hvad har vi brug for til at fastholde vores gode praksis? Og til at udvikle den? Hvad bliver vi mest optaget af at arbejde videre med?
- Hvordan kan vi gå til udviklingsarbejdet på stuen? Og i det samlede kollegafællesskab?

# Kvalitet i dagtilbud

– vi kan lære af de andre nordiske lande

Vi siger ofte, at vi ligner hinanden i Norden. Både når man ser på samfundet som helhed men også i forhold til de antagelser og værdier, som vores samfund bygger på – herunder børnesyn. Derfor er det nærliggende at søge viden og inspiration hos vores nordiske naboer i forhold til arbejdet med kvalitet og ledelse i dagtilbud. Hvad gør dagtilbudsledere i de andre nordiske lande for at fremme kvalitet? Hvilke værktøjer bruger de til at opretholde og sikre kvaliteten?



Af **DCUM** – Dansk Center for Undervisningsmiljø

**I** undersøgelsen *Kvalitet og Ledelse i Nordiske Dagtilbud – En undersøgelse af fællestræk og forskelle i Norden* giver en række nordiske dagtilbudsledere svar på disse og andre spørgsmål.

## Børneperspektiv og medbestemmelse

Undersøgelsen viser blandt andet, at vi i Norden generelt er optaget af demokratisk dannelse af vores børn. Nordiske dagtilbud vægter

børnenes egen oplevelse af hverdagen og tilstræber at give dem medbestemmelse og indflydelse i hverdagen. Undersøgelsen ser bl.a. på børnenes medbestemmelse i forhold til den børneinitierede

leg, de pædagogiske aktiviteter (fx kreative projekter, ture, planlagte aktiviteter) og rutinesituationer (fx garderobe, toilet- og spisesituationer).

I Danmark svarer stort set alle dagtilbudsledere, at børnene i høj eller meget høj grad har medbestemmelse i forhold til den børneinitierede leg. I forhold til pædagogiske aktiviteter

mener ca. halvdelen af danske dagtilbudsledere, at børnene i høj grad eller meget høj grad har medbestemmelse, og ved rutinesituationer er det 40%. Der er således fokus på børnenes medbestemmelse, men vi kan fortsat arbejde på, at det kommer til at gælde hele dagen – i alle situationer.

## Relationsarbejde og børnefællesskaber

Undersøgelsen viser også, at dagtilbud i de nordiske lande i høj grad arbejder med både barn-barn og barn-voksen relationer. Det gode børnefællesskab er i fokus i dagtilbuddene, og her er der inspiration at hente i hinandens hverdagspraksis. Projektgruppen bag undersøgelsen anbefaler således også, at der laves flere undersøgelser og formidles eksempler fra praksis mellem de nordiske lande.

## Evaluerings er vigtig og vanskelig

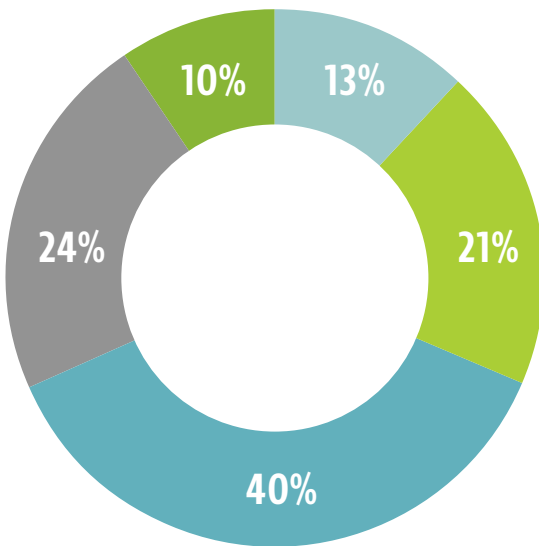
Adspurgt om, hvorvidt evaluering er væsentligt for at kunne højne kvaliteten i dagtilbuddene, svarer fire ud af fem danske dagtilbud 'enig'.

Her ligger de øvrige nordiske lande lidt højere. På tværs af Danmark, Norge, Island og Sverige ser vi dog samtidig, at op imod hver fjerde dagtilbudsleder finder det svært at omsætte evalueringer til egen praksis. Så der ligger et poten-



Det er nærliggende at søge viden og inspiration hos vores nordiske naboer i forhold til arbejdet med kvalitet og ledelse i dagtilbud

## HVOR OFTE REFLEKTERER I OVER EGEN PRAKSIS PÅ MØDER MED PÆDAGOGISK PERSONALE?



- 13% Flere gange om ugen
- 21% Én gang om ugen
- 40% Flere gange om måneden
- 24% Én gang om måneden
- 10% Sjældnere end én gang om måneden
- 0% Aldrig

tiale i at øge fokus på hvordan evalueringer bliver omsat til praksis de steder, hvor det er svært.

### Tid til refleksion

I undersøgelsen svarer dagtilbudslederne også på, hvor ofte de reflekterer over egen praksis, og her tegner der sig et mere varieret billede på tværs af Norden. For Danmarks vedkommende svarer ca. hver fjerde, at de reflekterer en gang om måneden eller sjældnere. Det kan give anledning til, at man som dansk dagtilbudsleder vurderer det niveau og de strukturer, man har for refleksion over egen praksis.

### Vigtighed af styringsdokumenterne

I Danmark oplever vi i væsentlig lavere grad end vores nordiske naboer, at styringsdokumenter (dagtilbudsloven og den styrkede pædagogiske læreplan) spiller en vigtig rolle i rammesætningen af det pædagogiske arbejde. I Danmark mener knap hver 10 ikke, at styringsdokumenter spiller en væsentlig rolle, mens det i de andre lande er 1 ud af 100 dagtilbud. I forlængelse heraf svarer godt og vel hver 10 af de danske dagtilbudsledere også, at dagtilbudsloven og den styrkede pædagogiske læreplan ikke opleves som meningsfuld i forhold til arbejdet med kvalitet. Hos vores nordiske

ske naboer er det tilsvarende blot 1-2 ud af 100. Her er det interessant, hvad denne forskel skyldes og ikke mindst, hvad vi i Danmark kan gøre for at øge oplevelsen af styringsdokumenternes meningsfuldhed. ●

### ANBEFALINGER TIL DAGTILBUDSLEDERE

På baggrund af de danske besvarelser i undersøgelsen anbefaler projektgruppen:

- **Del erfaringer.** Overvej, hvor du som dagtilbudsleder kan lære praksis på tværs af de nordiske lande. Her kan netværket Nordisk Førskola hjælpe med at formidle nordiske erfaringer
- **Dialog om forberedelsestid.** I Danmark har vi ikke nogen centrale krav til tid til forberedelse på samme måde som i nogle af vores nabolande. Tag en dialog med personalet om, hvordan de oplever muligheden for at forberede sig.
- **Refleksion med pædagogisk personale.** Tag en dialog med det pædagogiske personale om, hvordan de oplever mulighederne for at reflektere og få sparring sammen.
- **Sæt fokus på evaluering.** Overvej, hvordan I får noget brugbart ud af jeres evalueringer

### OM UNDERSØGELSEN

#### Kvalitet og Ledelse i Nordiske Dagtilbud

– En undersøgelse af fælles-træk og forskelle i Norden består af:

- Deskresearch af strukturel kvalitet og, hvad der i landene er på dagsordenen i forhold til arbejdet med kvalitet i dagtilbud.
- 15 interviews med dagtilbudsledere.
- Spørgeskemaundersøgelse besvaret af 841 dagtilbudsledere i Norge, Danmark, Island, Sverige og Finland.
- 6 interviews med dagtilbudsledere om konkrete værktøjer til at arbejde med kvalitet i dagtilbud, som de vil anbefale til andre dagtilbudsledere.

I alt har 862 dagtilbudsledere på tværs af Norden deltaget i undersøgelsen.

Undersøgelsen er lavet af DCUM, Nordisk Førskola og FOBU. Undersøgelsen er økonomisk støttet af Nordplus Horisontal.

Find hele undersøgelsen samt projektet på [www.dcum.dk](http://www.dcum.dk)

# Betydningsfulde faktorer for kvalitet i daginstitutioner

Det er vigtigt, at vi fortsat har et fokus på at sikre høj kvalitet i daginstitutionerne, bl.a. fordi daginstitutionens kvalitet har betydning for, hvordan børnene klarer sig i skolen. I en ny analyseopsamling fra Tænk tanken DEA opsummerer vi vores kvantitative analyser af, hvordan forskellige strukturelle karakteristika hænger sammen med udvalgte indikatorer, der kan ses som udtryk for aspekter af kvalitet i dagtilbud.



Af **Lena Lindbjerg Sperling**, Programleder, Tænk tanken DEA og **Signe Falkencrone**, Seniorøkonom, Tænk tanken DEA

**H**øjere normeringer er ikke løsningen på alt. Spørgsmål om ressourcer og normeringer har fyldt meget i den offentlige debat om kvalitet i dagtilbud. Men vi finder ikke, at normeringer har en betydelig signifikant sammenhæng med eller betydning for børnenes resultater i indskolingen, når der bliver kontrolleret for børnenes karakteristika, daginstitutionens gennemsnitlige niveau og personalets karakteristika. Vi finder heller ingen signifikante sammenhænge mellem proceskvaliteten (målt vha. ECERS-3) og normeringen.

Normeringer påvirker dog personalets trivsel og sygefravær. Der er en robust og betydelig effekt af dårligere normering på personalets sygefravær i de danske daginstitutioner. Derudover betyder en god normering, at den enkelte pædagog i mindre grad bliver syg, når de andre pædagoger bliver det sammenlignet med en situation, hvor der er mange børn per voksen. Antal sygefraværstimer er generelt 1-4

timer højere for medarbejderne, hvis der kommer ét barn mere per fuldtids- og fraværstilrettet pædagogisk ansat.

Der er ingen sammenhæng mellem normering og den overordnede sociale trivsel på arbejdet. Men når det kommer til trivsel ift. trivselstemaet "krav i arbejdet", er der i vuggestuer en betydelig dårligere trivsel i daginstitutioner med dårligere normeringer.

Vi ved, at tidlige investeringer er perspektivrige ift. at udligne den sociale arv og løfte de børn, der kommer med de svageste forudsætninger. Det er dog ikke det samme som, at alle investeringer automatisk medfører positive afkast.

Særligt relevant er det i denne sammenhæng, når vi ikke ser en entydig, stærk sammenhæng mellem kvalitet og ressourcer på tværs af danske daginstitutioner. En konklusion som seneste nationale kvalitetsundersøgelser fra EVA





og VIVE også finder. Det indikerer, at der er basis for at styrke kvaliteten i daginstitutionerne udover tilførslen af flere ressourcer.

#### **Uddannelse kan gøre en forskel**

Pædagoger er den personalegruppe, der fylder mest i daginstitutionerne. Vi finder ikke væsentlige sammenhænge mellem vores tilgængelige kvalitetsmål og andelen af personalet, der har en pædagoguddannelse. Det kan skyldes, at der er begrænset variation på tværs af daginstitutionerne. Men i en situation med stigende pædagogmangel er det oplagt at supplere indsatsen for at øge antallet af pædagoger – f.eks. gennem søgning til pædagoguddannelsen og meritpædagoger – med at undersøge andre veje til at styrke kompetencerne.

Ca. 3,5 pct. af de nyuddannede pædagoger tager efterfølgende en pædagogisk kandidatuddannelse, men flere af dem vender ikke tilbage til praksis. I forhold til kvalitet i dagtilbud giver det grund til panderynker.

For i flere af vores analyser finder vi positive, signifikante sammenhænge mellem tilstedeværelsen af en pædagog med en pædagogisk kandidatuddannelse og indikatorer for kvalitet.

Der kan derfor være et perspektiv i både at undersøge, om den højere kvalitet skyldes de pædagogiske kandidaters stærkere faglighed, og derudover at gøre det attraktivt for de pædagogiske kandidater at arbejde i daginstitutionerne.

Også uddannelsesniveaueet blandt pædagogmedhjælperne er konsistent betydningsfuldt på tværs af analyserne. Pædagogmedhjælper med en gymnasial baggrund hænger signifikant positivt sammen med kvaliteten ift. børnenes senere faglige resultater i indskolingen. Omvendt gælder det, at andelen af pædagogmedhjælper med grundskolen som højeste



Det er vigtigt, at vi fortsat har et fokus på at sikre høj kvalitet i daginstitutionerne, bl.a. fordi daginstitutionens kvalitet har betydning for, hvordan børnene klarer sig i skolen





Ca. 3,5 pct. af de nyuddannede pædagoger tager efterfølgende en pædagogisk kandidatuddannelse, men flere af dem vender ikke tilbage til praksis. I forhold til kvalitet i dagtilbud giver det grund til panderynker

fuldførte uddannelse hænger signifikant negativt sammen med flere kvalitetsmål.

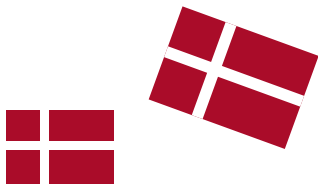
Med de indførte minimumsnormeringer og med den aktuelle pædagogmangel er det sandsynligt, at pædagogmedhjælperne vil komme til at udgøre en større andel af det pædagogiske personale i daginstitutionerne. Der bør derfor være et fokus på at sikre tilstrækkelig pædagogisk faglighed ved hjælp af kompetenceudvikling af pædagogmedhjælperne uden pædagogisk uddannelse. Resultaterne peger på, at der ligger et klart potentiale i at kompetenceudvikle særligt de pædagogmedhjælperne, der har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse og, som ofte er ansat i daginstitutionerne i flere år.

#### Der er stadig meget, vi mangler viden om

Det gælder for størstedelen af de øvrige strukturelle kvalitetsparametre, som det har været muligt at måle på, at der ikke er en entydig, signifikant positiv sammenhæng mellem dem og de tilgængelige kvalitetsindikatorer i daginsti-

tutionerne. Det gælder bl.a. uddannelsesniveau og anciennitet blandt daginstitutionslærerne, anciennitet blandt personalet, brugen af formel efteruddannelse og kønsfordelingen blandt personalet. Der er dog uobserverede forhold i den enkelte daginstitution, der er stabile over tid, og som giver kvalitetsforskelle i daginstitutioner, der ellers har samme observerbare karakteristika (f.eks. samme normeringer, uddannelsesbaggrund blandt personalet, alder, køn mv.). Det kan blandt andet være ledelsesstil, fysiske rammer eller kulturen i institutionen. Og det er betydningen af netop disse institutionsspecifikke forhold, der i flere tilfælde viser sig lige så betydningsfulde som skolen i forhold til børnenes faglige resultater i de nationale test i indskolingen.

Det indikerer samlet set, at der fortsat mangler konkret viden om, hvordan dagtilbuddene skaber de bedste muligheder for alle børn. Ikke mindst så vi undgår de store kvalitetsforskelle, som både de seneste nationale kvalitetsundersøgelser fra EVA og VIVE og vi i DEA, finder. ●



## LDD's direktør har 30 års jubilæum



Landsorganisationen Danske Daginstitutioner, LDD, blev stiftet af journalist og medlem af folketinget, Lis Møller, d. 14. juni 1968, hvorfor det i år er organisationens 56-års fødselsdag.

I skrivende stund har LDD i over halvdelen af sin levetid haft den samme direktør, Palle Woss, som d. 1. juni 2024 fejrede sit 30 års jubilæum.

LDD ønsker Palle et stort og hjerteligt tillykke.

## Varsling om mulige store ændringer på dagtilbudsområdet

Regeringen og KL har i aftalen om kommunernes økonomi for 2024 aftalt at indgå et flerårigt samarbejde, der skal understøtte kommunernes arbejde med at nedbringe udgifterne til administration. Regeringen lægger derfor op til at fjerne en række regler på dagtilbudsområdet (såkaldt regelforenkling), hvor af nogle kræver en direkte ændring af dagtilbudsloven.

Udvalgte forslag er fx, at kravet om at udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan i det enkelte dagtilbud fjernes, men dagtilbuddet skal dog stadig ar-

bejde med det pædagogiske grundlag samt børns trivsel, dannelse, læring og udvikling m.m. jf. den pædagogiske læreplan. Kravet om evaluering af den pædagogiske læreplan hvert andet år ønsker regeringen fjernet, men dagtilbuddet skal dog stadig arbejde med evalueringskultur. Kravet om, at kommunerne skal beskrive, hvordan tilsynet med dagtilbuddene tilrettelægges, ønskes fjernet.

Ovenstående udpluk samt de øvrige forslag fra Regeringen fremsættes som lovforslag efter høringen, som

LDD bidrager med kommentarer til. Beslutes Regeringens forslag i Folketinget, er det hensigten, at ændringerne gælder fra årsskiftet.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet



# Lav pædagogisk kvalitet kan der gøres noget ved

I 2019 sendte TV2 dokumentarfilmen: "Daginstitutioner bag facaden." I forbindelse med udsendelsen blev der offentliggjort 22 tilsynsrapporter fra daginstitutioner i Københavns kommune, hvor de pædagogiske konsulenter havde vurderet kvaliteten af det pædagogiske arbejde som problematisk lav. Vi satte os for at lave en analyse på tværs af disse tilsynsrapporter for at sammenfatte, hvad man skal kigge efter, når man vil identificere lav kvalitet i dagtilbud.



Af **Suzanne Krogh** og **Søren Smidt**, konsulenter, Life-lab

**D**en nævnte udsendelse chokerede mange og blev en del af bagtæppet for ændringen af dagtilbudsloven med nye krav til tilsynet med dagtilbud (2022), hvor undersøgelse af kvaliteten er i fokus. Man kan her spørge sig selv, hvorfor overhovedet beskæftige sig med lav kvalitet i dagtilbud? Vores svar er, at lav og mangelfuld kvalitet i dagtilbud findes, og at det er vigtigt at kunne identificere manglerne for at skabe forandring til noget bedre og mere kvalificeret.

For os var det først og fremmest at bidrage til at undgå, at nogle børn hver dag er nødt til at skulle opholde sig i et dagtilbud, hvor der ikke er den tilstrækkelige pædagogiske kva-

litet, og hvor deres udviklings- og deltagelsesmuligheder i fællesskaber måske er alt for begrænsede.

Selv få måneders dagligt ophold i en institution med mangelfulde og udviklingshæmmende lege- og læringsmiljøer kan have stor betydning for det enkelte barn og dets trivsel, udvikling, dannelse og læring. Dertil kommer, at når kvaliteten af det pædagogiske arbejde er alvorligt udfordret, er der også ofte et dårligt arbejdsmiljø for de pædagogiske medarbejdere.

#### Kvalitetsniveauet i en institution er ikke statisk

Vi anvender betegnelsen "Turn-around-institution" om institutioner med alvorlige problemer i den pædagogiske kvalitet. Dels for at holde fast i, at kvalitetsniveauet i en institution er dynamisk og ikke statisk samt, at det er muligt at forandre og forbedre kvaliteten. Det er også



Lav og mangelfuld kvalitet i dagtilbud findes, og det er vigtigt at kunne identificere manglerne for at skabe forandring til noget bedre og mere kvalificeret





ofte en kompleks og omfattende opgave at vende udviklingen, når flere forhold så at sige skal tænkes forfra eller skal bygges op mere eller mindre fra grunden. Altså en såkaldt *Turn-around-proces*, som man kender fra mange andre slags organisationer og virksomheder.

Budskabet er grundlæggende optimistisk: Vi må kunne identificere udfordringerne med mangelfuld kvalitet for at kunne gøre noget ved dem – og vi kan heldigvis gøre noget for at forbedre kvaliteten. Vi kan konkret og umiddelbart genkendeligt – for os der kender dagtilbudsområdet – identificere 16 kendetegn ved lav kvalitet i vores analyse og indenfor hvert kendetegn, kan man beskrive, hvordan både mangelfuld kvalitet og høj kvalitet kan se ud i en konkret praksis. Lad os se nærmere på et par eksempler på kendetegn ved lav pædagogisk kvalitet.

#### **Mangel på fælles kurs og retning**

Et typisk og afgørende kendetegn for en institution, hvor kvaliteten er mangelfuld er, at det ikke er muligt at identificere en fælles faglig kurs i forhold til forståelse og formulering af kerneopgaven og det daglige pædagogiske arbejde. Der mangler en rød tråd i det pæagogi-

ske arbejde på tværs af stuerne, og det kan være svært – også for medarbejderne – at give et entydigt billede af, hvad der styrer og er de grundlæggende elementer og perspektiver for det pædagogiske arbejde, fordi der bliver arbejdet så forskelligt.

Der er i disse institutioner typisk (endnu) ikke formuleret et fælles aktuelt pædagogisk, lokalsensitivt grundlag ud fra det fælles pædagogiske grundlag i den nye styrkede læreplan. Her er ofte tale om pædagogik og pædagogisk praksis på et mere individuelt niveau, hvor det bliver personbåret og, hvor det pædagogiske arbejde og den pædagogiske praksis kommer til at blive af mere individuel karakter.

Når den pædagogiske praksis og de pædagogiske indsatser bliver afhængige af den enkelte medarbejders individuelle (privat)praksis, kan det bevirke en (for) forskellig tilgang til børnene.

#### **Hvad kan der gøres?**

Hvis man kan identificere kendetegn på lav kvalitet som eksemplet i ovenstående må ledelsen rammesætte og organisere en undersøgelse af den konkrete praksis og udarbejde en

*Vi må holde fast i, at kvalitetsniveauet i en institution er dynamisk og ikke statisk, samt at det er muligt at forandre og forbedre kvaliteten.*



**BOGEN SÆTTER I 16 KAPITLER FOKUS PÅ FØLGENDE KENDETEGN VED LAV KVALITET:**

- 01 Mangel på fælles kurs og retning
- 02 Ufærdige planer og manglende implementering
- 03 Fravær af mål eller forældede mål
- 04 Mangelfulde kompetencer og uklarhed om opgaver og funktioner
- 05 Mangelfuld refleksion, evaluering og metodisk systematik
- 06 Faglig usikkerhed
- 07 Mangelfuld ledelse – synlige udtryk
- 08 Mangelfulde fysiske rammer
- 09 Mangelfuld daglig organisering
- 10 Mangler i fokus på børnene og deres initiativer
- 11 Mangelfuld inklusion
- 12 Mangelfuld inddragelse af børnene i hverdagens rutiner
- 13 Mangelfuld positiv kontakt og dialog mellem børn og voksne – herunder sproglig indsats
- 14 Mangelfulde sammenhænge i overgange
- 15 Mangelfuldt forældresamarbejde
- 16 Mangelfuld legepædagogisk praksis

Hvert kapitel indeholder helt konkrete og genkendelige beskrivelser af både mangelfuld og høj kvalitet, der kan inspirere til undersøgelse, analyse og udvikling af egen praksis.



”16 kendetegn ved lav kvalitet i dagtilbud – inspiration til tilsyn, udvikling og evaluering af pædagogisk praksis”, udgivet af Dansk Pædagogisk Forum.

konkret, realistisk og brugbar plan for konkrete ændringer af praksis.

I forhold til at etablere en fælles lokalsensitiv, pædagogisk kurs og retning må ledelsen facilitere et arbejde med at udmønte de internationale konventioner, dagtilbudsloven og den styrkede pædagogiske læreplan samt de kommunale børnepolitikker og indsatsområder i en fælles pædagogisk praksis. Denne skal alle medarbejdere kunne forstå og udmønte i deres daglige arbejde som en helt afgørende del af at skabe og fastholde høj kvalitet i børnenes livs- og læringsmiljøer. I intentionen om et større fokus på børnenes initiativer må ledel-

sen facilitere en proces med at skærpe medarbejdernes fokus på børnene og deres initiativer – og i højere udstrækning inddrage disse ved at skabe flere (forskellige) deltagelsesmuligheder i fællesskaber. Der kan fx være ændringer i forhold til de fysiske rammer og indretningen, organiseringen af det pædagogiske arbejde samt i de måder, man kommunikerer i relationer med børnene på.

Det er til dette forandringsarbejde man kan hente inspiration i vores bog ”16 kendetegn ved lav kvalitet i dagtilbud – inspiration til tilsyn, udvikling og evaluering af pædagogisk praksis”, udgivet af Dansk Pædagogisk Forum. ●

# Går det i sidste ende ud over mit barn?

- Fokus på dagtilbuddets samarbejde med forældrene om at skabe kvalitet for børnene

Forældre er tilbageholdne med at fortælle, hvad der i virkeligheden bekymrer dem. Når dialogen med personalet i dagtilbuddet på den måde udfordres, har det betydning for kvaliteten af barnets hverdag.



Af **Siff Ryttergaard**, Leder af Forældrerådgivningen, FOLA

**I**ngen forældre ønsker at være i konflikt med personalet nede i vuggestuen eller børnehaven. I virkeligheden er det nok de mennesker, vi allerhelst vil have en god relation til. Så hvis stemningen er trykket, hvis utilfredshed fylder i det daglige, eller kropssproget langt fra er positivt, er det vigtigt at holde fast i den indledende pointe: Forældrene vil gerne tilbage til den gode kontakt.

Det er dog lettere sagt end gjort. I FOLA ringer forældre ind, når samarbejdet i og med dagtilbuddet slår knuder, de ikke selv kan løsne. I denne artikel zoomer vi ind på deres førstehåndsberetninger, og vi inviterer til pædagogisk refleksion over, hvordan du kan guide forældre tilbage ind i samarbejdet.

## Udtalte bekymringer udfordrer samarbejdet

Et klassisk scenarie, der kan udvikle sig til en negativ kontakt mellem forældre og personale, er afleveringen. Barnet græder morgen efter morgen, især når mor afleverer. Personalet har forsøgt med dialog samt anvisninger, men barnet græder fortsat.

Fra et personaleperspektiv ser det måske sådan ud: "Hvis afleveringen trækker i langdrag, bliver det værre. Din ængstelse smitter". På den anden side af dørrinnet står forælderen og tænker: "Hvorfor er der ikke en sjov leg at blive afleveret til? Med al den uro forstår jeg godt, at han bliver ængstelig – det gør jeg også".

Når man ikke deler ståsted, er kunsten at finde en fælles trædesten. I mange tilfælde er dialog vejen igennem de svære afleveringer. Men hvad med alle de gange, hvor forælderen ikke fortæller, hvad der egentlig bekymrer dem ved situationen? Og, hvor barnets gentagende gråd og de voksnes manglende fælles fodslag fører til en mere anspændt kontakt?

## Kan jeg godt være ærlig uden at skabe konflikt?

Dialog giver sammenhæng mellem barnets to verdener og er med andre ord et basalt kvali-



I FOLA ringer forældre ind, når samarbejdet i og med dagtilbuddet slår knuder, de ikke selv kan løsne



tetsparameter. Betingelserne for en god forældrekontakt er dog ikke altid optimale. Fra 15.30-16 er der travlhed, og de daglige overleveringer kommer nemt under pres. Men ét er tiden til dialog. Noget andet er, hvad vi taler om og føler os trygge ved at sige højt.

Går det i sidste ende ud over mit barn? Den tanke har strejft samtlige forældre, der har overvejet at stille spørgsmålstejn ved en pædagogisk praksis. Det er nemt nok at spørge ind til barnets lur eller frokost. Sværere er det, når vi undrer os over en pædagogisk tilgang. Er afleveringerne svære, fordi der er uro på stuen og manglede leg? Kan man som forælder italesætte det uden, at det skaber et negativt aftryk på samarbejdet? Og kan man arbejde med forældrerens ængstelighed, hvis man ikke taler om det, der reelt fylder?

#### **Pædagogisk værtskab inviterer til at få sat ord på det udtalte**

Faktum er, at mange forældre – modsat billedet af markante-curlingtyper, som tegnes i den offentlige debat – er tilbageholdende. I FOLA oplever vi, at forældrene ringer ind for at få

hjælp til at formulere en simpel bekymring uden at fremstå konfliktoptrappende. De er utrygge og skal bekræftes i, at personalet kan håndtere deres ærlighed, og at relationen ikke tager skade. For det pædagogiske personale kan det virke som en unødigt bekymring.

”Vi rummer ikke blot børnenes, men også deres forældres følelser. De må gerne komme til os med spørgsmål eller sågar kritik”.



### **Når man ikke deler ståsted, er kunsten at finde en fælles trædesten**

Når den stille forælder åbner op, får samarbejdet et mere bæredygtigt udgangspunkt. Og, hvordan når man derhen? ‘Det pædagogiske værtskab’ er et begreb for, at personalet tager ansvar for relationen og for at indgyde tillid. I det indledende eksempel kunne moderen måske betrygges med følgende invitation fra

stuepædagogen: Hvad bekymrer dig ved at aflevere? Har du spørgsmål til noget her i vuggestuen? Vær bare ærlig.

#### **Forældre, der brokker sig, holder vel næppe igen?**

Ikke alle forældre er stille. Nogle vælger en anden taktik. De brokker sig. ”Jeg ved ikke, hvordan jeg kommer tilbage herfra. Jeg tror efterhånden bare, at de ser mig som besværlig”.







## Dialog giver sammenhæng mellem barnets to verdener og er med andre ord et basalt kvalitetsparameter



Sådan lyder det fra en forælder, hvis kontakt til de voksne i børnehaven længe er gået den forkerte vej.

Her kommer en vigtig krølle på fortællingen om forælderen, der brokker sig: Det er langt nemmere at beklage sig over, at de nye gummi-skoe er væk end, det er at lufte en bekymring over måden ens barns bliver set eller talt til i børnehaven. Står man med en forælder, der gentagende gange larmer, er det hjælpsomt at gå på opdagelse i, hvor (gummi)skoen egentlig trykker. Er der bagvedliggende bekymringer, skal de frem i lyset. Ellers fordrejes fokus fra barnets trivsel til entydigt at være på 'den besværlige forælder'.

### Forældre er ikke professionelle

Når vi som forældre kører fra arbejde, efterlader vi vores professionelle kappe på kontorstolens ryglæn. Tilbage i børnehavegarderoben står vi fulde af følelser og uden armering, mens vi forsøger at bakse vores overtrætte 4-årige i flyverdragten. Her er det vigtigt at blive mødt af et personale, som stadig er iført deres professionelle kappe, og som kan imødekomme (især) den forælder, der er endt i et svært samarbejde.

For hvad hvis begge parter mangler kappen? I vores rådgivning hører vi mange eksempler på personale, der ruller øjne af forældre, svarer i enstavelserord eller slet ikke hilser.

Hvis ansvar er det nu at få samarbejdet tilbage på sporet? Hvad blev der af 'værten'? Går man som personale "med på" den dårlige kommunikation, bevæger man sig langt væk fra sagens kerne – nemlig barnet. Vi, som de uprofessionelle forældre, skal have en håndsrækning af det fagligt dygtige personale og hjælpes ud af den grøft, der virker for svært selv at komme op af.

### At stå alene

Forældres kommunikationsformer findes altså i mange afskygninger. Nogle vil gå over strengen, mens andre ikke siger nok. Fælles for dem er dog, at de har svært ved at være bundærlige om deres bekymring. Fælles er også, at de ofte føler sig ret alene. For hvem går de til for et godt råd eller et andet perspektiv? Som personale har man sparringspartnere i sit faglige fællesskab i form af kollegaer og ledelse. Som forælder har man bare sig selv – medmindre man bliver taget i hånden i et 'pædagogisk værtskab' og hjulpet tilbage ind i samarbejdet. ●

**FOLA**  
Forældrenes Landsorganisation

### OM FOLA

I FOLA - Forældrenes Landsorganisation - ringer forældre, når samarbejdet bliver svært. Overordnet kan man skitsere følgende ud fra de mange opkald:

- Forældre er bange for at blive set som besværlige.
- De holder ofte igen med spørgsmål til den pædagogiske praksis.
- Forældre er ikke professionelle – heller ikke i deres kommunikation.
- Bag forældres brok ligger nogle gange en dybere-liggende bekymring.
- Forældre har brug for en invitation fra personalet til at være ærlige.
- De føler sig alene, når samarbejdet går skævt.
- Forældre ønsker i bund og grund ikke at være i konflikt.

Begrebet Pædagogisk værtskab, bruges i artiklen til at betone vigtigheden af samt ansvarsfordelingen i at etablere en ærlig kommunikationsvej med forældre (jf. Anja Marschall og Christina Muncks 'Forældresamarbejde og pædagogisk værtskab').

Se mere om FOLAs arbejde på [www.fola.dk](http://www.fola.dk)

# Hvordan kan den frivillige bestyrelse understøtte kvaliteten i dagtilbuddet?



Af **Kirsten Birk Lassen**, Forfatter, Foredragsholder og Stifter af Følgeskabet

Det kan synes svært at finde koblingen mellem en frivillig ikke-pædagogisk faglært bestyrelse og et dagtilbud med høj kvalitet. Men bestyrelsen kan være en god sparringspartner og ledelseskraft i forhold til at fastholde en pædagogisk retning og understøtte en god refleksions- og evalueringskultur i institutionen.



Bringer man forældrerepræsentanternes viden i spil i et strategisk ledelsesrum, som bestyrelsesmøderne er, er der stor mulighed for at udvikle på kvaliteten i hverdagen

**B**estyrelser i selvejende og (non-profit) private dagtilbud har stor beslutningskraft i forhold til institutionens drift og udvikling. Opdraget til bestyrelserne er i lovgivningen, at de med vedtægten sætter rammerne for institutionens værdigrundlag, menneskesyn og vision og blandt andet fastsætter principper for arbejdet samt skal inddrages i udarbejdelsen, evalueringen og opfølgningen på den pædagogiske læreplan.

Bestyrelsen bliver med det opdrag den organisatoriske garant for en daginstitution, der har et fælles ståsted og en fælles retning. En opgave, som kan virke abstrakt og virkelighedsfjern men, hvis man griber den godt an, også er kimen til at skabe f.eks. stærke inkluderende fællesskaber og et fælles afsæt at reflektere og agere ud fra.

## Hvad er det særlige bestyrelsen kan?

Medlemmer af bestyrelsen møder hverdagen og organisationen fra mange forskellige vinkler. De er tæt på børnene, de øvrige forældre, på kerneopgaven, på lokalområdet og oplever hverdagen og organisationen fra andre vinkler, perspektiver og (for)forståelser end, personalet gør.

Bringer man forældrerepræsentanternes viden i spil i et strategisk ledelsesrum, som be-



styrelsmøderne er, er der stor mulighed for at udvikle på kvaliteten i hverdagen. Her kan man få stillet de spørgsmål, der skærper opmærksomheden på de ansattes blinde pletter i organisationen eller få etableret en stærkere fælles forståelse af, hvordan man f.eks. forstår institutionens børnesyn og, hvad der ligger til grund for de handlinger og rutiner, der udfolder sig i hverdagen. Dette kan både sætte an til gode faglige drøftelser og understøtte en refleksiv praksis i personalegruppen og klæder samtidig bestyrelsesmedlemmerne på til at kunne kommunikere og agere i forhold til forældregruppen.

#### Principiel retning der fremmer kvaliteten

Det kan også være, at drøftelserne i bestyrelsen fremkaldt en fælles forståelse af, at der er behov for at sætte en mere principiel retning og vedtage et princip. Et godt tegn herpå er når, der er handlinger eller rutiner i hverdagen, som bøvler eller skaber usikkerhed for flere, for ofte. Det kan f.eks. være et forældrearrangement, hvor der er en oplevelse af, at det for nogle familier kan være ekskluderende at deltage, da det er svært at koble sig på de eksisterende grupper og etablerede relationer. Her kan bestyrelsen beslutte et princip, der f.eks. sætter retning for alles mulighed for deltagelse til forældrearrangementer. Det giver i sig selv ikke inkluderende forældrearrangementer, men det

giver ledelse og personale en ramme af agere og facilitere ud fra.

#### Bestyrelsesarbejdet skal faciliteres

Ligesom forældresamarbejdet skal faciliteres, skal bestyrelsesarbejdet det også. At skabe et bestyrelsesarbejde, der formår at understøtte institutionens kvalitet, skal hjælpes på vej. Det er alt for sårbart at overlade det til det enkelte bestyrelsesmedlem alene at bringe sig i spil, da det kræver viden, koordinering og rammesætning.

Derudover kan et faciliteret bestyrelsesarbejde også dæmme op for de drøftelser, der bevæger sig ud af bestyrelsens ledelsesrum og over i ledelsens eller personalets handlingsrum. Som oftest er det ikke op til bestyrelsen at beslutte, hvad der skal gøres og slet ikke, når det handler om tilrettelæggelsen af den pædagogiske praksis. Når man inviterer bestyrelsen med ind i refleksionen af den pædagogiske praksis, er det derfor vigtigt at være meget tydelig omkring, at der skal reflekteres, men at det ikke er med henblik på at beslutte eller definere den pædagogiske praksis.

Det er som udgangspunkt formanden, der leder og faciliterer bestyrelsens arbejde, men i praksis vil det ofte være med hjælp og støtte fra lederen. Følgende er der tre gode råd til,

At skabe et bestyrelsesarbejde, der formår at understøtte institutionens kvalitet, skal hjælpes på vej.





## Ligesom forældresamarbejdet skal faciliteres, skal bestyrelsesarbejdet det også



hvad man i forberedelsen og faciliteringen af bestyrelsens arbejde kan være opmærksom på.

### **Formidling af viden, der nytter**

Bestyrelsen skal klædes på med relevant viden i forhold til at kunne tage gode kvalitetsmæssige drøftelser eller træffe relevante beslutninger. Det er bestemt ikke altid givet, hvad det er for en viden, der er brug for. Ofte er man som bestyrelsesmedlem i den situation, at man ikke ved, hvad man ikke ved.

Her må lederen være hjælpsom og sammen med formanden fokusere på, hvilken information der er nødvendig og opbyggelig i forhold til de drøftelser, der skal tages. Dog altid med det forbehold, at orientering eller vidensopbygning ikke i sig selv skaber kvalitet. Det klæder udvalgte repræsentanter på til at varetage et tillidshverv, hvor de skal stille sig konstruktiv kritisk til rådighed for dialog eller sparring eller træffe de nødvendige beslutninger. Bruger man f.eks. 60 % af tiden på at informere, er der kun 40 % tid tilbage til at omsætte det til refleksioner og få nye erkendelser i spil.

### **Motiver til gode drøftelser**

Som tidligere nævnt er forældre eksperter på hverdagen, da de bevæger sig rundt og ser

mange forskellige dele af den organisation, man i bestyrelsen er med til at få til at lykkes bedst muligt. Hvis man beder bestyrelsens medlemmer om at systematisere denne viden, bliver det til brugbart data.

Det kan f.eks. være, at man på baggrund af en introduktion til børnesynet i den styrkede pædagogiske læreplan beder bestyrelsens medlemmer om at observere konkrete nedslag frem til næste bestyrelsesmøde. Det kan fx være, hvor i hverdagen man ser det anerkendende børnesyn folde sig ud i relationen mellem barn/barn eller barn/voksen. Måske er der konkrete tegn, man i fællesskab kigger efter.

Med det afsæt får man i bestyrelsen frembragt en række fortællinger fra hverdagen, der giver både ledelse og personale et indblik i, hvilke indtryk den pædagogiske praksis efterlader forældrene med. Alt sammen relevant data, der sætter an til videre faglig refleksion i personalegruppen.

En anden metode kan være, at ledelsen præsenterer en case omkring børnesynet, som sætter et dilemma op. Ofte kan der være en iboende spænding mellem at se det enkelte barn og samtidig skulle varetage fællesskabets





interesser. Bestyrelsen kommenterer på casen med afsæt i, hvordan de forstår institutionens menneskesyn og værdigrundlag. Her er sjældent, hverken rigtige eller forkerte svar men tilkendegivelser der giver en samlet forståelse af, hvilket fællesskab man er en del af og, hvilke forestillinger man i hverdagen arbejder ud fra.

#### Stil flere spørgsmål og giv færre svar

Det er i udgangspunktet ikke bestyrelsen, der skal finde svar på en given handling, da bestyrelsen har det overordnede strategiske og principielle blik. Ofte er det meget vigtigere, at bestyrelsen øver sig på at stille de gode spørgsmål end at forsøge at give gode svar. Spørgsmål, der forbinder det fælles ståsted (værdierne, menneskesynet og visionen) eller den fælles retning (principper og overordnede strategiske beslutninger) til hverdagens handlinger.

Det kan f.eks. være på baggrund af et pædagogisk tilsyn, som forelægges bestyrelsen. En sådan drøftelse kan blive meget overordnet og gå i mange retninger og skal derfor faciliteres for at skabe dybde og kvalitet. En måde kan være, at bestyrelsen i fællesskab afdækker, hvilke tre interessante spørgsmål, man kan stille til tilsynsrapporten, der kan gøre flere klogere, få fælles bedre indsigt og/eller sætte

en god principiel retning? Spørgsmålene kan stilles til bestyrelsen selv, til ledelsen, personalet, forældrene eller børnene og bringes videre til en mere kvalificeret drøftelse på det næste bestyrelsesmøde.

#### Bestyrelsesarbejdet er en proces mod bedre kvalitet

Gode drøftelser med gode spørgsmål, der fører gode refleksioner og erkendelser med sig, tager tid. Der kan være en tilbøjelighed til at se bestyrelsens arbejde som årlige nedslagspunkter med de ca. 4-8 årlige bestyrelsesmøder. Det kan dog være svært at folde sig ud som kompetent sparringspartner på udvalgte årlige hverdagsaftner, hvorfor det er hjælpsomt at betragte bestyrelsesarbejdet som en proces, hvor gode drøftelser og holdninger modnes over tid, løbende inspireret med relevant viden og indsigter fra praksis.

For dybest set er det med bestyrelsesarbejdet som med alt muligt andet – det kræver tid, fordybelse og nærvær at skabe god kvalitet. ●

#### KIRSTEN BIRK LASSEN

Forfatter, Foredragsholder og Konsulent i forældresamarbejde og forældrebestyrelsesarbejde, Stifter af Følgeskabet samt Direktør i Foreningen De Danske Børneinstitutioner.

#### FØLGESKABET

v. Kirsten Birk Lassen  
[www.folgeskabet.dk](http://www.folgeskabet.dk)  
[kbo@folgeskabet.dk](mailto:kbo@folgeskabet.dk)  
 Telefon: 51765656





Anvendelsen af KVALid Tilsyn understøtter arbejdet med at omsætte den styrkede pædagogiske læreplan til en højkvalitets praksis

# KVALid

## - kvalitet i tilsynet i dagtilbud

I Danmark er der ikke én fælles model og ét fælles værktøj til tilsyn. Der er metodefrihed, og i de kommende år vil vi derfor naturligt se udvikling og afprøvning af forskellige tilsynsmodeller samt organisering af tilsynsenheder og af det tilsynsførende personale. KVALid Tilsyn er udviklet af forskere og dagtilbudskonsulenter fra UCN som redskab ind i løsningen af denne opgave.



Af **Heidi Trude Holm**, Lektor og Uddannelseskonsulent, UCN Act2Learn og **Torben Næsby**, ph.d. og Seniorforsker, UCN Pædagogik

**U**dviklingen af KVALid er sket over en årrække, hvor der dels er udarbejdet et teoretisk grundlag, som bygger på teori-grundlaget for KVALid Dialog og, som dels er opdateret med nyere teoretisk og ikke mindst empirisk viden (Næsby & Holm, 2024).

det gode læringsmiljø gennem hele dagen og med afsæt i en tænkning, hvor børns trivsel, læring, udvikling og dannelse understøttes kontinuerligt. På tværs af leg, pædagogiske rutiner og planlagte aktiviteter er de pædagogiske begreber formuleret som konkrete, observerbare tegn på en måde, der er tro mod ”virkeligheden”, som den ser ud i danske dagplejer, vuggestuer og børnehaver.

KVALid er en sammentrækning af ”Kvalitet i dagtilbud”. KVALid Tilsyn består af tre hæfter til observation og vurdering af læringsmiljøet i hhv. dagpleje, vuggestue og børnehave.

KVALid Dialog er, som navnet angiver, dialogmateriale om høj vs. lav kvalitet, der indgår i kompetenceudvikling af ledere og medarbejdere. Materialet bygger ligeledes på dagtilbudsloven og læreplanen.

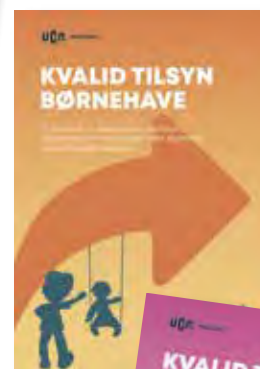
For mere information om KVALid, kontakt [hho@ucnact2learn.dk](mailto:hho@ucnact2learn.dk)

Det er forfattergruppens intention, at dagtilbudsloven og læreplanen er tydelig i hele tilsynsmaterialet, hvilket er med afsæt i en kvalitetsforståelse der forudsætter opmærksomhed på etablering af

### Kvalitet med afsæt i den styrkede pædagogiske læreplan

KVALid Tilsyn tager udgangspunkt i dagtilbudsloven og den styrkede pædagogiske læreplan. En vigtig faglig pointe i den styrkede pædagogiske læreplan er, at det gode læringsmiljø er noget, vi skal tilstræbe at tilbyde børnene kontinuerligt gennem hele dagen. Omsorg for barnet udtrykkes fx i mange forskellige situa-

På forlaget Dafolo er der udgivet en grundbog med teori og empiri bag KVALid: Næsby, T. & Holm, H. T. (2024) KVALid: Kvalitet i dagtilbud – det teoretiske og empiriske grundlag



tioner i løbet af en dag. Det samme gælder arbejdet med at inddrage et børneperspektiv og at skabe tryghed og trivsel såvel som læring og udvikling i læringsmiljøet. Dannelse er ligeledes et begreb, som går på tværs af interaktioner, aktiviteter og gøremål gennem hele dagen.

Sproget stimuleres ikke ”kun”, når vi arbejder med dialogisk læsning. Det stimuleres fra det øjeblik, barnet træder ind i dagtilbuddet om morgenen. Således lader tematikkerne i dagtilbudsloven og læreplanen sig ikke adskille som ”øer”. I stedet vil mange af de tematikker, vi er forpligtede på at arbejde med, være vævet ind i hinanden.

På tværs af alle skemaer i KVALid Tilsyn vil der derfor blive observeret på bl.a. samspil og dialog, læringsmiljøets muligheder for sanse-motorisk udvikling, hvordan små børns følelser får opmærksomhed, hvordan de får omsorg og tryghed, hvordan legen understøtter udvikling af fællesskaber blandt børn, hvordan aktiviteter er tilrettelagt så alle børn inkluderes osv. Der observeres i tilsynet på det generelle læringsmiljø, men også på personalets rolle ifm. etablering af læringsmiljøet.

Intentionen bag tilsynsmaterialet er ikke, at KVALid Tilsyn skal ”stå alene”, men at observationer og data, som genereres, skal bidrage til at informere, udfordre og berige det pædagogiske personales faglighed. Dette sker altid i dialog om og i samspil med det pædagogiske personales professionelle dømmekraft.

KVALid Tilsyn omfatter ikke alt, hvad der sker i et dagtilbud, men materialet tilbyder et nøje og ”læreplansrettet udvalg” af de mange observerbare tegn på kvalitet, der ifølge forskningen kan bidrage til at skabe det bedste læringsmiljø for børn og den højeste kvalitet. Anvendelsen af KVALid Tilsyn understøtter arbejdet med at omsætte den styrkede pædagogiske læreplan til en højkvalitets praksis og til, at de opmærksomhedspunkter, der optræder i tilsynet, efterfølgende kan omsættes på en måde, så de forbedrer den pædagogiske praksis. Tilbagemeldingen/feedbacken må nemlig altid afsluttes med en fælles refleksion og opsamling på dialogen og planlægning frem mod næste tilsyn. ●

#### REFERENCER

Næsby, T. & Holm, H. T. (2024). KVALid: Kvalitet i dagtilbud – det teoretiske og empiriske grundlag. Dafolo

Næsby, T., Holm, H.T. & Hvolby, A.H. (2023). KVALid – observation og tilsyn i dagtilbud. Cepra-striben nr. 33, s. 86-109.



# Pædagogisk kvalitet

## på skuldrene af Jens Sigsgaard



Af **Dorthe Filtenborg**, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD

*Jens Sigsgaard, der levede i årene 1910-1991, var en markant pædagogisk profil og har sat dybe aftryk i fundamentet for den danske pædagogik, som dagtilbuddene anno 2024 har rødderne nede i. Sigsgaard forstod ubesværet at flette pædagogiske holdninger, værdier og debatter ind i sin fortælling om eget liv i den pædagogiske profession – en fortælling, han kaldte for "levnedsbeskrivelser" udgivet i bogen "Mit liv i pædagogikken", og som vi her i interviewet får foldet ud af Claus Henriksen.*

**J**ens Sigsgaard var psykolog, forstander på Frøbelseminariet og børnebogsforfatter. Sigsgaard var optaget af leg og legepladser længe før, at særligt leg blev fremhævet som værende en afgørende og væsentlig del i forhold til børns læring jf. den styrkede pædagogiske læreplan, 2018.

Han interesserede sig for børns skabende arbejde og æstetiske læreprocesser, børns deltagelse i livet samt børns muligheder for at gøre deres egne erfaringer uden såkaldt voksenopsyn. Og så skrev Jens Sigsgaard en omfattende samling børnebøger, herunder klassikerne "Palle alene i verden", "Okker, gokker, gummilokker og andre børnerim" samt "Abel Spendabel".

Når vi taler om kvalitet i dagtilbud, er det interessant at belyse, hvad dagtilbud kan være rundt af og se på nogle af de grundsten som, dagens dagtilbud (også) er bygget på, og her



Interview med  
**Claus Henriksen**  
tidl. fritidspædagog,  
Cand. Pæd., Lektor og  
Uddannelsesleder på  
Pædagoguddannelsen  
samt  
bestyrelsesmedlem i  
Dansk Pædagogisk  
Historisk Forening

kommer Jens Sigsgaard ind i billedet. DET GODE BØRNELIV har derfor valgt at interviewe Claus Henriksen, der sidste år var hovedaktøren i forhold til udgivelse af bogen "Mit liv i pædagogikken" af Jens Sigsgaard.

*Hvem var Jens Sigsgaard kort fortalt?*

Han voksede op på en gård i Kås i Nordjylland, og planen var, at han skulle være landmand. I stedet besluttede han som 18-årig at blive skolelærer og tage til København for at studere psykolog. I 1941 blev han leder af Frøbelseminariet efter at have skrevet en faglig artikel om barnet som kunstner til Politikken. Han var gift med Kirsten (født Henningsen), som var uddannet pædagog fra Kursus for Småbørns-pædagoger, far til 6 børn, foredragsholder og varm fortaler for børnene og deres legemuligheder i den moderne storby.



Når vi taler om kvalitet i dagtilbud, er det interessant at belyse, hvad dagtilbud kan være rundet af og se på nogle af de grundsten som, dagens dagtilbud (også) er bygget på, og her kommer Jens Sigsgaard ind i billedet



*Hvorfor kan Jens Sigsgaard være interessant at tage frem i relation til kvalitetsdebatten, vi har omkring dagtilbud?*

Fordi, han var med til at forme børnehaven til det, vi kender i dag. Vi kan læse, hvad han skrev og fx tænke: "Nå, der kommer det fra" og måske opdage, at vi ved mere i dag, eller at vi har glemt noget. I den aktuelle kvalitetsdebat, er der igen interesse for leg og skabende aktiviteter, og i den sammenhæng var Jens Sigsgaard optaget af, hvordan der kunne skabes plads til dette i hans samtid, der har trådt op til nutiden. I bogen præsenterer han mennesker, der på forskellig vis har bidraget til den pædagogik, han argumenterede for.

*Hvilken rolle har Jens Sigsgaards virke betydet for de pædagogiske strømninger, der har været igennem tiden når, vi kigger på udvikling af dagtilbud?*

Jens Sigsgaard interesserede sig for skabende arbejde samt børns deltagelse i livet og deres muligheder for at gøre egne erfaringer uden voksenopsyn.

Fra den første børnehave i Danmark i 1871 og frem til 1945 byggede de fleste børnehaver på Frøbels pædagogik og nogle fra sidst i 1920'erne på mere kulturradikale ideer samt inspiration fra Montessori. Jens Sigsgaard argumenterede i 1945 for, at børnehaver skulle bygge på den moderne psykologi og ikke på enkeltpersoners systemer. Pædagogikken skal udvikles fra moderne aktuel viden og praksis, ville vi vel sige i dag – ikke kun psykologi. Han bidrog som nævnt til at leg, skabende aktiviteter etc. med et kulturradikalt tilsnit, der fik en stærk plads i børnehaven og i uddannelsen.

*Når vi taler om kvalitet i forhold til pædagogikken i dagtilbud, hvilke perspektiver fra Jens Sigsgaard tænkning og egen praksis kan vi lade os inspirere af? Hvilke udfordringer vil det give og, hvad kan vi konkret bruge i dag i dagtilbuddene, hvis vi fx ser på Sigsgaards barneperspektiv?*







I den aktuelle kvalitetsdebat, er der igen interesse for leg og skabende aktiviteter, og i den sammenhæng var Jens Sigsgaard optaget af, hvordan der kunne skabes plads til dette i hans samtid, der har trådt op til nutiden



Nu spørger du mig, så dette er mine valg. Jeg tror egentlig, at meget af det følgende findes i aktuel børnehavepædagogik. Udfordringen vil måske være størst i forhold til at give børnene tid til at danne sig og samtidig sikre dem den støtte, som de har brug for. Der er så meget spændende, man kan og bør, så hvordan vælge?

**"Giv børnene tid".** En af hans overskrifter i bogen er "Vi havde tid til at blive voksne". Tiden kan og skal ikke skrues tilbage, men man kan vel som ansvarlige professionelle pædagoger og forældre og ikke mindst politikere reflektere over, om man giver børn og unge tid til at vokse op, gøre sig vigtige erfaringer, udvikle en forståelse osv.

**"Leg, legeplads og skabende aktiviteter inde og ude".** Han fortæller om Skrammellegepladsen og Dansk Legepladsselskab i bogen. En legeplads

Sigsgaard var optaget af leg og legepladser længe før, at særligt leg blev fremhævet som værende en afgørende og væsentlig del i forhold til børns læring.

bør give muligheder for, at børnene kan skabe noget og ikke kun rutche, gyng, cykle etc., selvom dette også er ok. Børnenes eget udtryk i fx tegninger, var værdifuldt mente han: "Væk med skabelonerne", skrev han i sin bog "Barnets Verden".

**"Værdier i opdragelsen".** Børn har brug for værdier. Han giver flere eksempler på, hvordan hans forældre fastholdt deres værdier og fx aldrig skældte ud eller straffede børnene.

**"Inddrag børnene i daglige gøremål. Vis dem tillid og tjek dem ikke hele tiden".** At have vigtige opgaver og blive vist tillid er betydningsfuldt.

**"Børnekultur".** Støt børnene i at opbygge deres egen legekultur, der sikkert vil være præget af, hvad de ser, oplever og drømmer om. ●

# Opbygning af et nyt dagtilbud med kvalitet som ledestjerne

Langt de fleste dagtilbud i Danmark er etableret og bygget for mange år siden, hvor den daglige pædagogiske praksis og læringsmiljøet omkring børnene drives med afsæt i en allerede forankret identitet, kultur, værdigrundlag, målsætning og pædagogik. Dette interview handler om, hvordan et dagtilbud kan opbygges helt fra bunden af og, hvor kvalitet har været et kontinuerligt fokus og en ledestjerne.



Af **Dorthe Filtenborg**, Pædagogisk Udviklingskonsulent, LDD



Interview med  
**Nana Nyhuus**  
faglig konsulent i LDD  
samt  
**Anders Jerger**  
leder af Børnehuset  
Sjællandsbroen, som er  
et selvejende dagtilbud  
under LDD



**K**valitet må altid være et nøglebegreb og et omdrejningspunkt i driften af et hvert dagtilbud uagtet tilhørsforhold, størrelse, struktur, organisering og det konkrete pædagogiske læringsmiljø. Et pædagogisk læringsmiljø, der skal tilstræbes at have en så høj kvalitet, som muligt, så det understøtter alle børns behov og mulighed for at kunne lege, trives, dannes, udvikle sig og lære noget.

Kvalitet i et dagtilbud er ikke givet på forhånd, og det er ej heller noget, man som hverken leder af dagtilbuddet eller ansat i dagtilbuddet kan bestille til at komme ind ad døren hver dag, når man møder på arbejde. Kvalitet kræver af det professionelle læringsfællesskab i dagtilbuddet, at de arbejder med en didaktisk tænkning og praksis, hvor der skal være en tydelig sammenhæng mellem grundlag, vision, intention, handling og evaluering. Når et helt nyt dagtilbud bygges op, må der være en skær-

pet opmærksomhed på kvalitetsbegrebet.

LDD er hovedaktør i processen med at opbygge og etablere Børnehuset Sjællandsbroen helt fra bunden af, hvorfor DET GODE BØRNE-LIV i dette interview spørger Nana Nyhuus, der er faglig konsulent i LDD og projektkonsulent samt Anders Jerger, som er leder af Børnehuset Sjællandsbroen, hvilke overvejelser der er gjort i relation til processen herunder kvalitetsbegrebet.

*Kan læserne få en kort beskrivelse af, hvordan projektet omkring Børnehuset Sjællandsbroen ser ud herunder, hvordan processen har været med at etablere dette dagtilbud*

Etableringen af Børnehuset Sjællandsbroen er sket i en samskabelsesproces med Københavns Kommune, hvor kommunen via et udbud har stillet en nybygget daginstitution til



rådighed for en selvejende daginstitution med driftsoverenskomst, og hvor LDD vandt dette udbud. Københavns Kommune er således nærmeste samarbejdspartner til LDD i forhold til hele processen omkring de ydre rammer – lokaler og legeplads, økonomi – drifts- og monteringsbudget, godkendelse af vedtægt og leder.

Det betyder, at LDDs ledelse og konsulentgruppe prioriterede at udarbejde udkast til pædagogisk profil, tids- og procesplan, vedtægter mv. således, at vi var klar til at byde ind på Københavns Kommunes udbud, da det kom. I perioden efter at have vundet udbuddet frem til opstart har arbejdet primært bestået i tæt kontakt med Københavns Kommune omkring byggeriet, samarbejde med Pladsanvisningen omkring opstart, indkøb af inventar og rekruttering af leder.

Anders Jerger, lederen, har valgt en strategi ved at starte børnene (og dermed stuerne) op i etaper, så vi startede d. 1. april 2024 med 2 ud af 4 vuggestuegrupper og 1 ud af 3 børnehavegrupper. Forventningen er at være i fuld drift

*Den særlige pædagogiske profil omkring krop og bevægelse er valgt, fordi det både konkret og alment understøtter dagtilbudslovens bestemmelser om at sikre dannelse, trivsel, leg og læring*

med 114 børn omkring udgangen af 2024. Intentionen er at få kulturen på plads i ”en lille institution” først og så udvide med flere grupper frem for at køre nye børn ind hver eneste uge.

Anders Jerger startede sin ansættelse d. 1. marts – en måned før opstart – og i marts startede så to teamkoordinatorer samt køkkendamer. Uden denne prioritering og de ansattes store indsats havde vi ikke været klar til at modtage øvrige kollegaer og børn fra d. 1. april.

*Hvordan har kvalitetsbegrebet figureret i selve opbygningen af det pædagogiske grundlag? Har der fx været overvejelser omkring en særlig pædagogisk profil?*

Det pædagogiske grundlag er, at alle børn skal lære:

- at kende egen krop, udvikle en kropsbevidsthed og motiveres til at bruge kroppen
- at udvikle balance, bevægelighed og udholdenhed i forhold til brugen af kroppen



Kvalitet må altid være et nøglebegreb og et omdrejningspunkt i driften af ethvert dagtilbud

- at bruge sanserne (lugte, føle, smage, høre, se)
- at føle kropsglæde, mærke og efterleve kroppens behov
- at indgå i kropslige aktiviteter med andre børn i leg og fællesskaber

Den særlige pædagogiske profil omkring krop og bevægelse er valgt, fordi det både konkret og alment understøtter dagtilbudslovens bestemmelser om at sikre dannelse, trivsel, leg og læring.

I forbindelse med opstart blev vi opmærksomme på behovet for at arbejde eksplicit med fællesskabet som en del af kvalitetsbegrebet af den simple grund, at selvom hovedparten af børnene bor i lokalområdet, så er den gamle Sydhavn et område præget af massivt nybyggeri og dermed på samme tid både historisk og historieløst. Dertil kommer, at mange af de første familier i Børnehuset Sjællandsbroen kommer med en international baggrund – enten som udlændinge eller nylig hjemvendte danskere – så der er både lyst og behov for at

#### BØRNEHUSET SJÆLLANDSBROEN

Sluseholmen 6  
2450 København SV

Leder  
Anders Jerger

4 vuggestuegrupper á  
12 børn og 3 børnehave-  
grupper á 22 børn

Hjemmeside  
[www.bhsb.dk](http://www.bhsb.dk)

danne relationer familierne imellem og heldigvis en stor gensidig åbenhed i forhold til behovet for forældresamtaler og rundvisninger på flere sprog.

*Hvordan er kvalitet tænkt ind i forhold til læringsmiljøet omkring børnene?*

Helt overordnet er fællesnævneren for kvaliteten faktisk blevet fællesskab.

I den fysiske indretning prioriterer vi gode materialer i forhold til både børne- og arbejdsmiljø, og vi lægger vægt på, at indretningen af stuerne giver mulighed for forskellighed i læringsmiljøerne.

Hjerterummet i Børnehuset Sjællandsbroen er det pædagogiske køkken og vores samlingssted for børnene på tværs af stueinddelinger, for vi prioriterer, at børnene får en tryghed og tilhørsforhold både til stuen og i det store fællesskab. ●





TILMELD DIG NU!

FAGLIG LEDELSE

LDD  
LEDERKONFERENCE  
2024

# FAGLIG LEDELSE

ONSDAG D. 6. NOVEMBER 2024  
I ODEON, ODENSE



LDD afholder lederkonference med fokus på faglig ledelse, hvor konferencen folder faglig ledelse ud og perspektiverer den i forhold til dagtilbuddets professionelle læringsfællesskab, tilsynets effekt i spændet mellem kontrol og udvikling, opbygning af en evalueringskultur, den sociale kapital, samarbejdet med bestyrelsen og det kommunale forvaltningsmæssige niveau samt blik på kerneopgavens hovedrolleindehavere – børnene.

Konferencen vil udover spændende oplæg og workshops også byde på en præsentation af redskaber, metoder og inspirationsmateriale til deltageres egen faglige ledelsesopgave.

LDD har sammensat et stærkt hold af oplægsholdere, der igennem konferencen vil folde faglig ledelse ud med input fra deres

egen vidensbank, forskning, fagfelt og erfaring.

Hvert oplæg vil præsentere 3 konkrete anbefalinger til god og udviklende faglig ledelse, som deltagerne kan tage med sig hjem.

#### Mød

- Stine Elverkilde, forfatter, lektor og foredragsholder
- Pernille Juhl, lektor, forfatter og ph.d.
- Søren Vøxted, lektor, forfatter og foredragsholder
- Hanna Bjørnøy Sommersel, chefkonsulent i EVA
- Nana Nyhuus, faglig konsulent, LDD
- Dorthe Filtenborg, pædagogisk udviklingskonsulent, LDD.

De vil alle med hver deres bidrag perspektivere faglig ledelse.

**SE PROGRAMMET OG  
TILMELD DIG PÅ [WWW.LDD.DK](http://WWW.LDD.DK)**



LANDSORGANISATIONEN  
DANSKE DAGINSTITUTIONER



Næste nummer af DET GODE BØRNELIV udgives i marts 2025 og vil handle om **BØRNESAGEN**, Nærmere præciseret vil nummeret belyse centrale aktører og interessenter, der alle har det til fælles, at deres mærkesag handler om børn.

**Næste  
Nummer**

# Børnesagen



I Danmark er de små mennesker – børnene – i fokus på mange planer samt hos mange interessenter. Børn er lykkeligvis et generelt omdrejningspunkt i samfundet. Vi lever i et land, hvor børn har betydning og, hvor børn har rettigheder.

Der er lovgivning, bekendtgørelser, cirkulærer og andre tekster, som er fokuseret på og er målrettet børn. Dagtilbudsloven, den styrkede pædagogiske læreplan, FN's Børnekonvention og senest Barnets Lov er eksempler på nogle fundamentale dokumenter, der alle har børn som målgruppe.

Den styrkede pædagogiske læreplan, 2018, taler om, at alle børn skal sikres optimale muligheder for at kunne lege, trives, dannes, udvikle sig og lære noget. Barnets Lov, 2024, tager et vigtigt og afgørende skridt mod at sikre en bedre og tidligere indsats for at styr-

ke børn, der befinder sig i udsatte positioner herunder understøtte familien. Barnets Lov har udgivet en håndbog, der folder loven ud og giver anvisninger til praksishåndtering, som dagtilbuddene kan finde inspiration i.

Politisk har der aldrig tidligere end som nu været større bevågenhed og fokus på børneområdet. Regeringen og de fleste øvrige partier har alle en børne- og ungepolitisk ordfører. På interessent-scenen har vi et utal af organisationer, råd og fora, der alle beskæftiger sig med børnesagen.

Næste nummer af DET GODE BØRNELIV vil folde dette spændende emne ud, hvor vi både taler med politikere, organisationer og øvrige interessenter for at høre, hvad de hver især er optaget af og kan bidrage med i arbejdet for at omsætte visioner til konkret virkelighed.

## Det ved vi om ...

Med temaet "KVALITET I DAGTILBUD" har du som læser af DET GODE BØRNELIV fået forskellig inspiration til din egen praksis. Nedenstående tre udsnit er hentet fra de mange spændende artikler, interviews og anbefalinger, der er foldet ud i dette nummer af DET GODE BØRNELIV.



# ... kvalitet i dagtilbud

Det er særligt for Danmark, at de fleste børn går i dagtilbud, og at de starter meget tidligt. Den samfundsmodel medfører et særligt kvalitetsansvar i vores daginstitutioner, for vi ved fra forskning, at de tidlige år i børns liv har stor betydning for deres trivsel og udvikling her og nu – og videre frem. Derfor er det også så vigtigt, at vi for første gang nationalt har undersøgt kvaliteten i daginstitutioner for de 0-2 årige og nu er i gang med en tilsvarende undersøgelsen for de 3-5 årige.

Læs den spændende artikel:

### National kvalitetsundersøgelse – resultater af kvalitetsundersøgelse af daginstitutioner fra 0-2 år peger på potentialer for udvikling

af Line Buer Bjerre, Chefkonsulent, EVA

Læs mere side 6

# 1

KVALid Tilsyn omfatter ikke alt, hvad der sker i et dagtilbud, men materialet tilbyder et nøje og "læreplansrettet udvalg" af de mange observerbare tegn på kvalitet, der ifølge forskningen kan bidrage til at skabe det bedste læringsmiljø for børn og den højeste kvalitet.

Læs den interessante artikel

### KVALid – kvalitet i tilsynet i dagtilbud

af Torben Næsby, ph.d., Seniorforsker, UCN, Pædagogik samt Heidi Trude Holm, Lektor og Uddannelseskonsulent, UCN, Act2Learn

Læs mere side 22

# 2

Medlemmer af bestyrelsen møder hverdagen og organisationen fra mange forskellige vinkler. De er tæt på børnene, de øvrige forældre, på kerneopgaven, på lokalområdet og oplever hverdagen og organisationen fra andre vinkler, perspektiver og (for)forståelser end, personalet gør. Bringer man forældrerepræsentanternes viden i spil i et strategisk ledelsesrum, som bestyrelsesmøderne er, er der stor mulighed for at udvikle på kvaliteten i hverdagen.

Læs den informative artikel:

### Hvordan kan den frivillige bestyrelse understøtte kvaliteten i dagtilbuddet?

af Kirsten Birk Lassen, Stifter af og Konsulent i Følgeskabet

Læs mere side 26

# 3